

Theologie a filosofie

Pro theologii je velmi důležitá tradice, a to nejen tradice theologického myšlení, ale především tradice zvěstování evangelia a pak tradice církevního společenství. Pro filosofii je však tradice neméně důležitá, i když filosofův vztah k ní je na první pohled volnější a zejména není tolik vázán na společenství filosofů (i když bez vazby nezůstává ani on). Součástí minulosti a pak tradice se ovšem někdy staly skutečnosti (události), které pozdější filosofové nebo theologové rozpoznali jako věci chybné, problematické nebo aspoň pouze okrajového a dočasného významu. Někdy vzniká problém, co vlastně do tradice náleží a co nikoli, způsobem dost překvapivým. Tak kupříkladu křesťanská theologie (tj. theologie v křesťanském smyslu) vznikla jako reakce na hellenistické myšlení prvního století (a navazovala v tom na pozdně židovské myšlení o něco starší, které se s hellenismem už také vyrovnávalo; doklady o tom máme v nejmladších textech SZ a v textech apokryfických). A nyní je třeba rozsoudit otázku, zda je třeba dodržet tradici v tom, že dodnes – tedy po dvou tisíciletích – má theolog nadále reagovat na řecké myšlení pozdní antiky (a tak stále jen napodobovat nejstarší křesťanské myslitele jen v tomto ohledu), anebo má-li spíš navazovat na tuto starou tradici v tom, že bude reagovat na myšlení své vlastní doby, tj. na filosofii současnou, dnešní. Vzniká tady cosi jako analogie se staroizraelským vynálezem tzv. antiarchetypů: napodobovat Abrahama nelze tak, že půjdeme do neznáma jeho tehdejší cestou, tj. že ho napodobíme a zopakujeme do všech detailů jeho tehdejší putování, nýbrž že se jím necháme inspirovat k tomu, abych šli svou vlastní cestou a do svého vlastního neznáma, a ovšem zároveň abychom opustili své vlastní jistoty, své vlastní domovy, bude-li to nezbytné resp. bude-li to nezbytnou součástí naší konkrétní poslušnosti. A tak můžeme uzavřít: jestliže ke křesťanské tradici náleží odvážit se na Areopág a zvěstovat to podstatné Řekům řecky, pak to pro nás dnes znamená závazek, abychom se odvážili touž zvěst, totéž evangelium myšlenkově zpracovat prostředky dnešními, které dnešního člověka oslovují právě proto, že mluví jeho jazykem a myslí v jeho kategoriích.

(Písek, 030801-5.)